

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 140. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134361152.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

Ved et saare ærbart Drikkelag mindes jeg at der efterforskedes angaaende *Spøgelser*, om de ere *Phantasier* og ikkun som Følge af den menneskelige Frygt antage Form, eller om de have 141 egen Gestalt og *Person*; hvilket een bekræftede, en anden benægtede. Denne paastod, at det altsammen var Gækken af de ydre Sanser og bedragelige Vejrlys, og opregnede en mangfoldig Hob Syner, som have paaført Mennesker Blændværk; hin forsikrede derimod, at de havde virkelige Skikkelser, og beraabte sig ikke saa meget paa Apostlenes Mening, hvilke troede Christum at være et *Spøgelse*, da han gik paa Havet, og en *Aand*, da han kom ind gennem lukte Døre), som paa Christi egen Dom, hvilken ikke blot ikke nægter, men endog lærer, at der gives Spøgelser); ydermere fremførte han Vidnesbyrdet af Forfatteren til *Maccabæernes Bog* om Rytteren, som uddrev Heliodorum), etc. - Dernæst omtalte han udaf adskillige Historier Exempla paa Spøgelser, som ikke blot ere blevne sete, men ogsaa hørte at tale, saasom *Julius Cæsar*, der efter Døden viste sig for C. Cassio i Slaget ved Philippi, med truende Aasyn ridende hastigt løs paa Landsforræderene); dernæst hine tvende Ungersvende, som siges at have kaldt Simonidem udendørs og derved reddet ham ud af det faldefærdige Huses Undergangf); derefter hint mørke *Billede*, som traadte frem for Bruto om Natten, da han efter Sæd lod Lys bringe ind og overlagde et og andet med sig selv, og som paa Forespørgsel om, hvem det var, svarede: *Din onde Engel*); endelig hint trefoldige Spøgelse, hvorom *Plinius* den yngre melder følgende): *Som en endnu ringe og ubekendt Mand var Curtius Rufus i Følge med Statholderen i Africa; i Kvældningen spadserede han i et Gallen; dér møder ham 142 en Kvindeskikkelse, som sagde den skrækslagne, at hun var Africa og vilde forudsige ham de tilkommende Ting: han skulde drage til Rom, beklæde Æresamter, samt endnu engang med den øverste Commando vende tilbage til samme Provins og dø dér. Det skete altsammen. - Der var i Athen et rummeligt, men ilde berygtet og befængt Hus. I Nattens Stilhed hørtes Larm af Lænker, og snart viste sig et Billede: en gammel Mand, ilde medtagen af Magerhed og Skarn, med Lænker om Benene, bærende Lænker om Hænderne og raslende med dem. - Jeg haren Frigiven ved Navn Marcus, ej understudet. Han og hans yngre Broder laa i een og samme Seng. Denne tyktes sig at se en Mand sidde paa Lejet, hvilken førte en Saks hen til hans Hoved og ogsaa skar Haarene af hans Isse. Da det blev lyst, var hans Hoved virkelig klippet, og Haarene fandtes liggende ved. - Men den anden var haardnakket i sin Vantro, og for at formindske Tilliden til disse Smaafortællinger, aflod han ej med at raabe paa, at hverken Plinius eller de øvrige Skribenter havde været Øjensvidner eller Ørenvidner til hvad de berette, men letsindig havde ladet sig bevæge af andres Overtalelser til at tro det. Nu lagde jeg mig sagtmødig imellem og spurgte Manden, om han troede, at America, som han aldrig havde set for sine Øjne, existerede i Virkeligheden; og da han ej benægtede dette, sagde jeg: »Hold da op med at tvivle om Spøgelser, fordi det ej er faldet i din Lod at se dem med Øjnene. Thi fra denne Art af Sadducismo) synes der mig at være et saare kort Skridt til Atheismum, og hvo som betvivler eller benægter een Slags Aander, holder sandelig 143 i sit stille Sind ogsaa en anden for tomt Hjærnespind, som man siger. Desaaarsag plejer jeg paa det ivrigste at tage Spøgelserne i Forsvar, paa det at ej nogen forkert Mening om Aandernes Natur skai faa Indpas i min Sjæl.« Ved at høre dette spurgte den anden mig, jeg veed ej om for Alvor eller for Morskab, hvilken min Mening var om Spøgelser og om deres Væsen og Handeler. Dertil svarede jeg, som jeg mindes, slet og ret i al Korthed følgende: »Jeg fastsætter visseligen ej med *Lactantio* j) en vis, af Englene foraarsaget Mellem-Natur hos Aanderne, hvilke hverken ere Engle eller Mennesker, hvilke indsnige sig i Menneskenes Legemer, virke lønligt i Indvoldene og skade Helbredet, afstedkomme Sygdomme, skrække Sjælene ved Drømme, plage Sindene med Galenskaber; ej heller troer jeg ganske med *Pythagoras* k) hos hvem *Lactantius* synes at have hentet et og andet, at hele Luften er fuld af Sjæle, og at det er disse som holdes for Dæmoner og Heroer og paaføre Menneskene Drømme og Tegn paa Sygdom og Sundhed; og ikke blot Menneskene, men ogsaa Kvæget og de andre Bæster; og at det er for disse at der bringes Renselsesog Forsoningsofre og øves al Spaadomskunst og Prophetier og lignende. - Ej heller holder jeg med *Paracelso* l) derudi, at man kan søge Omgængelse med disse Aander, og at saalunde det Tilkommende kan meddeles os; hvilket ej tykkes mig at have større Sandsynlighed end hint *Thoms Campanellæ* sindrige Paafundm), at Luften har Følelse, at Luften sættes i Bevægelse af de nærværende og tilkommende Ting og kan meddele os dem. Endelig følger jeg 144 ej heller, for ikke at tale om mangfoldige Drømme af andre, visse Theologer, som mene, at de Legemer, som Spøgelserne paatage sig, ere de Dødes Lig, som endnu ere friske og bekomme Liv af en Dæmon ; thi af denne Antagelse opstaa altfor svære Spørgsmaal og Knuder, til at*